

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004758

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 21-08-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Черкашин Михайло Миколайович

2. Mykhaylo Cherkashyn

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0005-8163-5976

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Медицина

Дата захисту: 08-09-2026

Спеціальність за освітою: Педіатрія

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15843

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.47.41, 76.29.47.43, 76.29.47.45

Тема дисертації:

1. Особливості стану здоров'я дітей і підлітків в умовах воєнного часу
2. Characteristics of the health status of children and adolescents during wartime

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена змін ментального та соматичного стану здоров'я дітей і підлітків в умовах воєнного часу з урахуванням їхніх потреб у медичній допомозі та соціально-демографічних чинників. Для досягнення поставленої мети були вирішені наступні задачі: дослідити частоту та характер ознак посттравматичного стресового розладу у дітей, довоєнних мешканців м. Харкова, визначити провідні зміни в їхньому психологічному статусі з урахуванням міграційних процесів після 24 лютого 2022 року; надати характеристику асоційованих зі стресом соматичних змін та розладів у дітей і підлітків в умовах воєнного стану; вивчити динаміку звернень за медичною допомогою дітей і підлітків протягом періоду воєнних дій та надати характеристику змінам їхнього соматичного здоров'я за даними електронної системи охорони здоров'я; визначити фактори погіршення ментального й соматичного здоров'я дитячого населення в умовах воєнного стану з урахуванням соціально-демографічних показників. У дослідженні взяли участь 2336 респондентів – батьків дітей від 3 до 18 років. Формування вибірки відбувалося за методом випадкового відбору серед родин – довоєнних мешканців м. Харкова. Діти не мали хронічних соматичних захворювань до

війни і спостерігались педіатром за місцем проживання. Критерії включення до дослідження: участь у дослідженні приймали батьки дітей, яким виповнилось три роки і були молодше 18 років, які проживали у прифронтовому місті Харкові (Україна); дозвіл батьків, здатних заповнити анкети, на участь у дослідженні. Були відокремлені наступні групи аналізу: дівчатка (1165 осіб, 49,87 %), хлопчики (1171 осіб, 50,13 %), діти до 7 років (330 осіб, 14,13 %), діти старше за 7 років (2006 осіб, 85,87 %), діти, які на момент дослідження перебували в м. Харкові (1819 осіб, 77,87 %), в інших містах України (275 осіб, 11,77 %) та за кордоном (242 особи, 10,36 %). Середній вік склав $10,58 \pm 0,08$ років і не відрізнявся в різних групах. Використовувались наступні методи дослідження: он-лайн опитування (скринінг дитячих та підліткових травм, версія 2 (Child and Adolescent Trauma Screen – 2 (CATS-2)); спеціалізована дитяча версія опитувальника соматичних симптомів (Children's Somatic Symptoms Inventory-8 (CSSI-8)), аналіз даних медичних записів Електронної системи охорони здоров'я (ЕКОЗ) відповідно до Міжнародної класифікації первинної медичної допомоги, друге видання (International Classification of Primary Care-2 (ICPC-2)) та за міжнародною класифікацією хвороб X перегляду (МКХ – 10); статистичні (параметричні, непараметричні, кореляційний аналіз, розрахунок відносного ризику, побудова рівняння логістичної регресії). Результати дослідження встановили, що проживання в умовах активних бойових дій є потужним фактором формування травматичного досвіду в більшості дітей (97,95 %). Найбільше травматичних подій зазнали діти, які продовжують проживати в м. Харкові та в інших містах України, переважно діти старшого віку, дівчата. Максимальне накопичення травматичних подій відмічалось на третьому році війни. Переважна більшість дітей у всіх групах мала скринінгові показники CATS, що відповідали нормі. Разом із тим майже кожна третя дитина демонструвала підвищений рівень посттравматичного дистресу (28,6 %). Частота виявлення ознак імовірного ПТСР у дитячій популяції досягла 10,48 %, без суттєвих розбіжностей за гендерною ознакою чи географічним розташуванням. Вищий ступінь уразливості продемонстрували окремі когорти: діти-мігранти за кордоном, дівчата старше 7 років, а також представники родин із погіршенням матеріального становища. Пікові показники негативних змін у психоемоційній сфері зафіксовані наприкінці третього року військового конфлікту, коли частка ймовірного ПТСР складала 16,77 %, загальна частота дистресу зберігалась на одному рівні упродовж усього терміну спостереження.

2. The dissertation is devoted to investigating the changes in the mental and somatic health status of children and adolescents during wartime, accounting for their medical care needs and socio-demographic factors. To achieve the defined objective, the following tasks have been resolved: to investigate the frequency and nature of post-traumatic stress disorder signs in children who were pre-war residents of Kharkiv, and to identify leading shifts in their psychological status, considering migration processes after February 24, 2022; to characterize stress-associated somatic changes and disorders in children and adolescents under martial law conditions; to evaluate the dynamics of healthcare utilization among children and adolescents during the period of hostilities, and to profile the changes in their somatic health using electronic health record data; as well as to identify factors contributing to the deterioration of mental and somatic health in the pediatric population under martial law conditions, taking into account socio-demographic indicators. The study included 2,336 respondents, who were parents of children aged 3 to 18 years. The study sample was formed using random sampling among families who had resided in Kharkiv before the full-scale war. Before the onset of the war, the children had no chronic somatic diseases and had been under routine pediatric follow-up at their primary healthcare facilities. The inclusion criteria were as follows: parents of children aged 3 to 17 years who had lived in the frontline city of Kharkiv (Ukraine) and provided informed consent and were able to complete the study questionnaires. The following analytical subgroups were identified: girls ($n = 1,165$; 49.87%), boys ($n = 1,171$; 50.13%), children younger than 7 years ($n = 330$; 14.13%), children aged 7 years and older ($n = 2,006$; 85.87%), children residing in Kharkiv at the time of the survey ($n = 1,819$; 77.87%), those residing in other regions of Ukraine ($n = 275$; 11.77%), and those living abroad ($n = 242$; 10.36%). The mean age of the participants was 10.58 ± 0.08 years and did not differ significantly between the study groups. The following research methods were applied: an online survey using the Child and Adolescent Trauma Screen-2 (CATS-2) and the Children's Somatic Symptoms Inventory-8 (CSSI-8); analysis of medical records from the Electronic Healthcare System of Ukraine (eHealth) according to the International Classification of Primary

Care, Second Edition (ICPC-2) and the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, Tenth Revision (ICD-10); and statistical methods, including parametric and non-parametric analyses, correlation analysis, relative risk estimation, and binary logistic regression modeling. The results of the study established that living in conditions of active hostilities is a powerful factor in the formation of traumatic experience in the majority of children (97.95%). The greatest number of traumatic events was experienced by children who continue to reside in Kharkiv and other cities of Ukraine, predominantly older children and females. The maximum accumulation of traumatic events was noted in the third year of the war. The majority of children across all groups presented with CATS screening scores within the normal range. Concurrently, nearly one in three children demonstrated an elevated level of post-traumatic distress (28.6%). The prevalence of probable PTSD within the pediatric population reached 10.48%, showing no significant differences based on gender or geographic location. However, specific cohorts demonstrated a higher degree of vulnerability: migrant children abroad, girls over 7 years of age, and individuals from families experiencing financial deterioration. Peak indicators of negative alterations in the psychoemotional sphere were recorded at the end of the third year of the military conflict, when the proportion of probable PTSD reached 16.77%, while the overall frequency of distress remained stable throughout the entire observation period.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Shlieienkova H.O., Cherkashyn M.M., Voloshyn K.V., Rzhavska O.O., Tsiura O.M., Shevchenko N.S. Analysis of the impact of traumatic stress on the health of children and adolescents. *Wiadomości Lekarskie Medical Advances (Wiad Lek.* 2025;78(6):1059-1065). DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek/207365>.
- Шлеєнкова Г.О., Кулик С.А., Шевченко Н.С., Черкашин М.М., Головіна О.В., Носова О.М. Результати скринінгу психічного здоров'я дітей, що вимушено покинули Україну в 2022 році. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Медицина»*. 2024. Т. 32. № 1(48). С. 49–56. DOI: <https://doi.org/10.26565/2313-6693-2024-48-0>.
- Шевченко Н.С., Черкашин М.М. Накопичення потенційно посттравматичних симптомів у дітей, довоєнних мешканців міста Харкова, з урахуванням їх міграції. *Психіатрія, неврологія та медична психологія*. 2026. Т. 13. № 2(34). С. С. 302–313. DOI: <https://doi.org/10.26565/2312-5675-2026-34-06>.
- Шевченко Н.С., Черкашин М.М., Шлеєнкова Г.О., Носова О.М. Зміни психо-соматичного статусу дітей – мешканців прифронтового м. Харкова. *Медицина сьогодні і завтра*. – 2025. – 94(4). DOI: <https://doi.org/10.35339/msz.2025.94.4.shc>.
- Шлеєнкова Г.О., Черкашин М.М., Шевченко Н.С. Стан здоров'я дітей та підлітків на тлі стресового фактору внаслідок воєнних дій в Україні. «Проблеми сьогодення в педіатрії» / Матеріали Х ювілейної щорічної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів з міжнародною участю, 27 лютого 2025 року, м.Харків. С. 63–65. <https://medicine.karazin.ua/resources/6b3e31645c9ec3d16cfd0656575895c2.pdf>.
- Черкашин М.М. Дитяча популяція прифронтового міста: нові виклики. *Сучасна педіатрія. Україна*. (2025). 5(149): 166–167. DOI: [https://doi.org/10.15574/SP.2025.5\(149\).166167](https://doi.org/10.15574/SP.2025.5(149).166167).
- 1. Черкашин М.М. Накопичення несприятливих психологічних порушень у дітей, мешканців прифронтового регіону Харківщини. «Проблеми сьогодення в педіатрії» / Матеріали XI ювілейної щорічної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів з міжнародною участю, 26 лютого 2026 року, м.Харків. С. 63–65. URL:

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U103127

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Наталя Станіславівна

2. Natalia Shevchenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4407-6050

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Михайлова Емілія Аурелівна

2. Emiliia Mykhailova

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5508-1248

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків Національної академії медичних наук України"

Код за ЄДРПОУ: 02012183

Місцезнаходження: проспект Ювілейний, Харків, Харківський р-н., 61153, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія медичних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гончарь Маргарита Олександрівна

2. Margaryta Gonchar

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9167-2034

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 01896866

Місцезнаходження: Проспект Науки, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Міхановська Наталія Геннадіївна

2. Nataliya Mikhanovskaya

Кваліфікація: д. мед. н., старший науковий співробітник, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7154-1179

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кашіна-Ярмак Вікторія Леонідівна

2. Viktoriia Kashina-Yarmak

Кваліфікація: к. мед. н., старший науковий співробітник, 14.01.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8559-2866

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Міщенко Тамара Сергіївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Міщенко Тамара Сергіївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Шевченко Андрій Олександрович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна